

8.11.2010

Oikeusministeriö
OM 1/51/2010

Lausunto oikeusministeriölle *Nuorten ääni - aikuisten uurna?*

- äänioikeusikärajatyöryhmän raportista

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, Nuora, kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto äänioikeusikärajatyöryhmän raportista. Nuora käsitteli raporttia kokouksessaan 27.10.2010, minkä pohjalta tämä lausunto annetaan.

Nuora **kiittää työryhmää monipuolisesti laaditusta arvomuistiosta ja pitää sitä hyvänä pohjana päätöksentekoa ajatellen.** Raportissa on esitelty sekä myötäsukaisia että vastahankaisia perusteluja äänioikeusikärajan alentamiselle niin kunnallisvaaleissa kuin myös valtiollisissa vaaleissa.

Nuorisoasiain neuvottelukunta asettuu äänioikeusiän laskemisen kannalle. Samalla Nuora esittää vaatimuksen sitä tukevista muista toimenpiteistä, joihin jäljempänä pureudutaan tarkemmin.

Nuora toteaa, että valtioneuvoston hyväksymässä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2007–2011 on Vaalijärjestelmää ja demokratiakasvatusta koskevin toimenpitein esitetty mm. seuraavaa:

Selvitetään mahdollisuutta laskea äänioikeusikäraja kunnallisvaaleissa 16:en vuoteen sekä muita, äänioikeusikärajan laskulle vaihtoehtoisia, keinoja lisätä nuorten yhteiskunnallista osallistumista. Seurataan äänioikeusikärajan laskun vaikutuksia erityisesti Itävallassa ja Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakuntavaaleissa. Säädetään vaalilain (714/1998) 1 luvun 9 §:ään ennakkoäänestyspaikkoihin korkeakoulut ja varuskunnat.

Otetaan huomioon aktiivinen kansalaisuus ja demokratiakasvatus opetushenkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksessa nykyistä selvemmin. Kehitetään opettajien täydennyskoulutusta aktiivisen kansalaisuuden tukemiseksi ja kehitetään demokratiakasvatuksen oppimateriaalia. Kouluissa yhteiskunnallinen keskustelu ja kansalaisjärjestöjen vierailut otetaan luontevaksi osaksi yhteiskunnallista opetusta ja aktiivisen kansalaisuuden tukemista. Nuorisotyöntekijöiden peruskoulutukseen ja nuorisotyön ammattikorkeakoulutasoiseen koulutukseen luodaan selkeät opintokokonaisuudet lasten ja nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukemisesta.

Nuora toteaa, että äänioikeusikää koskeva työryhmätyö ja raportti toteuttavat em. kehittämisohjelmaa.

Nuora kävi myös keskustelua vaalikelpoisuusiän laskemisesta kunnallisvaaleissa samoin kuin äänioikeusiän laskemisesta valtakunnallisissa vaaleissa. Puoltavia puheenvuoroja käytettiin näiden kaikkien puolesta, mutta lausunnossa ei oteta kantaa niihin.

Äänioikeusiän laskemista tukevat mm. seuraava seikat:

Nuora kiinnittää huomiota **nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien kokonaisvaltaiseen lähestymiseen.** Pääsääntöisesti nuori asuu vielä 16–18 -vuotiaana kunnassa, jonka palveluja on käyttänyt huomattavan paljon. Koululaitos, terveydenhuolto, nuoriso-, liikunta- ja vapaa-ajanpalvelut sekä kulttuuripalvelut, kirjas-

to, liikennejärjestelyt jne. ovat jopa suuremmassa käytössä kuin aikuisikäisillä, jotka saattavat käydä töissä kunnan ulkopuolella ja käyttää kaupallisia työterveyspalveluja. Jos nuori on töissä, hän on joka tapauksessa myös verovelvollinen. Nuora katsoo, että **nuorille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa oman kuntansa asioihin juuri silloin, kun hän on kuntapalvelujen käyttämisessä eniten kiinni.**

Työryhmän raportissa pohdittiin nuorten kypsyttää ottaa kantaa yhteiskunnallisiin asioihin. Nuorilta odotetaan 15–16 -vuotiaina kykyä ratkaista tulevaisuuden työuransa, kun hän valitsee toisen asteen opintoja. Äänioikeuttahan ei arvioida täysikäistenkään osalta sen perusteella, onko joku äänioikeutettu kykenevä ymmärtämään yhteiskunnallisia asioita ja millaisella tasolla. Kysymys on paljon siitä, miten asioita käsitellään.

Äänioikeusiän laskemisen tueksi tarvitaan toimia:

Nuora näkee, että **äänioikeusiän laskemista tulee tukea monin erilaisin, mutta yhtäaikaisin toimin.** Näyttää siltä, että seurakuntavaaleissa on oivallettu tämä toimien moninaisuus lähtien ennakkoonäänestämisen mahdollistamisesta lukioissa ja muissa toisen asteen oppilaitoksissa päätyen erilaisiin facebook-kannustuksiin. On tärkeää, että toimia tehdään eri tasoilla, niin valtakunnallisesti kuin paikallisestikin.

Nuora on huolissaan koulujen yhteiskunnallisten aineiden opetuksesta. Esimerkiksi ammatillisella toisella asteella on huomattavasti vähemmän yhteiskunnallista opetusta kuin lukio-opetuksessa. Suomalaisilla nuorilla on tutkimustenkin mukaan verrattain hyvät yhteiskunnalliset tiedot, mutta vaikuttamisen taidot ovat puutteellisia. Äänestysikänsä lasku onkin haaste, joka erityisesti perusopetuksen puolella ja ammatillisella toisella asteella tulee otettavaksi vakavasti huomioon. **Kouluissa ja oppilaitoksissa tulee tarjota lapsille ja nuorille osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksia niin oppiaineiden sisällä kuin esimerkiksi oppilaskuntatoiminnan avulla.** Nuora katsoo, oppilaskuntatoiminta tulee saattaa peruskoulun puolella lakisääteiseksi alakouluja myöten.

Nuora on huolissaan myös siitä, että poliittisten nuorisojärjestöjen on vaikea päästä kouluille ja oppilaitoksiin kertomaan nuorille vaikuttamisesta. Edustuksellisen demokratian pohjalle rakentuvan yhteiskunnan tulisi tukea rakenteiden läpinäkyvyyttä. Tätä voidaan edistää antamalla nuorten puhua nuorille. Koulujen yhteiskuntaopin ja kansalaistaitojen opetuksen tulee avautua ja uudistua. Tämä vaatimus ei toki johdu vain keskustelusta äänioikeusikärajasta, vaan ylipäättäänkin kiinnostuksen vähenemistä poliittiseen vaikuttamiseen.

Itävallassa äänioikeusiän laskeminen on muuttanut poliittista agenda. Seurakuntavaaleista saadut kokemukset osoittavat, että siellä missä äänioikeusiän lasku ja nuorten vaikuttaminen on otettu vakavasti huomioon, myös puhe on muuttunut ymmärrettävämmäksi. On ollut pakko sanoittaa asioita uudestaan. Tämä ymmärrettävyys ei ole keneltäkään pois, vaan päinvastoin saattaa jopa lisätä kaiken kaikkiaan äänestysinnostusta.

Nuora näkee myös tärkeäksi lisätä nuorten kanssa toimivien perus- kuin täydennyskoulutukseen vaikuttamisen ja osallisuuden kehittämisen toimintatapoja. Tämä koskee erityisesti opettajia, nuorisotyöntekijöitä sekä lasten ja nuorten kanssa toimivia sosiaalityöntekijöitä.

Nuora näkee, että raportissa esitetyt seikat puoltavat äänestysikänsä laskemista. Äänestysikänsä laskeminen tulee ajan myötä nostamaan pysyvästi äänestysaktiivisuutta, kun äänestäminen jää toimintatavaksi jatkossakin. **Nuora kannattaa äänioikeusikärajan pysyvää laskemista kunnallisvaaleissa.** Muutoksen todelliset seuraukset tulevat näkyviin vasta vuosien kuluttua. Tästä syystä **muutoksen läpivientiä tulee vauhdittaa.**

Lisätietoja

Liisa Sahi
pääsihteeri
liisa.sahi@minedu.fi
0400 681 680